

Budakeszi rejtőzködő múzeumai

Ez a négy részre tervezett cikksorozat bemutatja Budakeszi rejtőzködő múzeumait, melyek a helyi térképeken sem találhatóak, mégis lehetséges megtekintésük. Létezésük alapját – és jövőjüket csakis a megszállott lelkesedés biztosítja – talán még egy darabig. Múzeumot írtunk, ami mennyiségi és minőségi tekintetben is túlmutat a gyűjtemény definícióján.

A tárgyalandó helyek közül egy – a reptéri – 2020-ban már feloszlott, mégis tárgyaljuk egykori értékei miatt, valamint, hogy emléket állítsunk. Bemutatjuk továbbá a Csanády-féle Csepel Múzeumot és az Ívfény Múzeumot is. Kezdjük azonban a sorozatot a Móser-féle Porcellán(szigetelő) Múzeummal. Mielőtt azonban ezt megkezdénénk, idézzünk fel egy beszámolót a csepeli WM művek egyik tetőszerkezetéről visszatérő munkatárs (SZ. G.) beszámolójából:

„Már sötétedett, de a gyűjtők, más által soha meg nem értett szenvedélyével másztam a repeszgránátok által kilugdatott, rozsdás vastraverzekben felfelé. Remegett a lábam, 67 éves életkorban a mutatóujjra akár büszke is lehettem volna, ha nem riasztanak a talpam érintésétől minduntalan lepetygő korrodált vasdarabok, madárfészkek, koromrögök. Noha már három emeletnyi ablaksort magam alatt hagytam, de még kb. kételemetnyi összegörbült, »L« vasakból összeszegecselt oszloparabball kellett megbirkóznom, hogy elérjem az oszlopok tetejére pántolt, forrón áhított, egzotikus porcelán csigákat. Ezek tartották az első világháború előtt kiépített telephon- és telegraph kábeleket, majd a második háború alatt megtoldották a sziréna- és (a bombázások után) tűzriasztó bronzvezetékekkel. Egy pillanatra karomon lógva megtorpantam, mert érthetetlen módon a fejem felett egy laposvas akadályozott. Érdekes módon ezt a statikai szerkezetbe sehogy bele nem illő elemet fakockákra csavarozták. A szürkület sürgetett, nem sokat foglalkoztam az akadállyal, gyorsan lábbal körütekertem, s felhúztam magam rá. Végre elértem az évszázadon át tartó széntüzeléstől elfeketedett szigetelőt. Fél lábon állva, egyik kezemmel megtisztítottam, s határtalan elégedettséggel láttam, hogy a Zsolnai gyár jelzetét

égették bele. Mielőtt letekertem volna, szusszantam egyet, diadalittasan lenéztem az oszlopsor tövében várakozó kollégákra, meg gyönyörködtem az enyészett több száz méterre nyúló olyan panorámájában, melyről tudtam, hogy nem sok ideje van még hátra. Beszakadt tetők, megvakított gyárablakok, elpusztított csarnokok, felrobbantott gyárkémények csonkjai – ez maradt Weiss Manfréd büszke üzeméből. S ekkor egy bizarr fénylő pontra fókuszáltam. Alant a futódaru áramszedő sínjének feszültségjelző lámpája égett! A daru évtizedekkel ezelőtt megállt, de valahogy elfelejtették feszültségmentesíteni! Ekkor hasított belém a felismerés: én a 380 Voltos sínjét markoltam meg! Lenéztem, s láttam, hogy pont az én oszlopom előtt lógott bágyadtan mindhárom áramvezető sín, végtelen szerencsémre nem volt összeköttetése a további vezetékekkel. Mikor leértem, újrászületettnak éreztem magam.”

A fenti, igaz történet mutatja, hogy a historikus porcelán szigetelő gyűjtése sok nehézséggel jár. Mégis az a néhány tucat érdekes ember a világon, aki erre adja a fejét, sok élménnyel lesz gazdagabb. Mindez kaland, technikatörténet, történelem, romantika? Rendszeresen találkozunk, cserélnek, élménybeszámolókat adnak egymásnak. Vannak múzeumaik is. Mi büszkéek lehetünk rá, hogy a Móser-féle Budakeszi gyűjtemény milyen szép helyet foglal el közöttük. Néhány adalék: a legkorábbi szigetelő e kollekcióban 1840-es keltezésű. A szépen rendberakott polcokon 1700 darab sorakozik, ami nemzetközi összehasonlításban is komoly: Németország legnagyobb ilyen múzeuma (Lohr am Mainban az Isolatoren Museum) mindössze 600 darabot mutat be.

Móser Miklós önzetlen gyűjtőszerevélyére jellemző: ahelyett, hogy

bérbe adná múzeumának helyiségeit, tematikusan gyűjti technikatörténeti múltunk eme pótolhatatlan értékeit. Lehet ugyan a műtárgyak proletárjainak nevezni ezeket a személtrepre kerülő villamos szigetelőket, mégis, aki meghallgatja a tárlatvezetést, utána másképp tekint a különböző színekben pompázó, de látókörünkön kieső szigetelőkre. Ezek nélkül nem lett volna távíró, telefon, a rádió hírmondón operaházi közvetítés, a világháború alatt nem tudtak volna az óvóhelyekre menni az emberek, az erőművekből nem jönne el az áram, ami a komputereinket, háztartásunkat táplálja; nem menne a villamos és a villanyvonat, nem lenne rádió- és televízióadás. A gyönyörű formákat nézve tekinthetők e szigetelők szobroknak is!

A gyűjtemény külső raktáraiban ember nagyságú, bordázott darabok is akadnak, míg az elektronikai porcelánok alig gombostűfej méretűek. A legtöbb szigetelőn a külsősnek érthetetlen színek, számok, jelek sorakoznak. Dekódolásuk hasonló egy hieroglifa megfejtéséhez, hiszen a jelölési rendszerüket értők ma már a temetőekben nyugszanak. Néha kontinensnyi utakat tesznek meg e darabok: jó példa erre a budakeszi Ívfény Múzeum egyik szigetelője is, az alját itt leltük Budakeszin, de hiányát Abesszíniából sikerült pótolni egy sivatagi vasútállomásról (Dire Dawából). Miklós gyűjteményét két évtizede szüntelenül bővíti, ezúton kívánunk neki sok sikert és kitartást – kár, hogy a hivatalos muzeológia teljes közönnyel viseltetik áldozatos munkája irányába.

A szöveget Móser Miklós tárlatvezetése és információi alapján az Ívfény Múzeum/Budakeszi munkatársai állították össze